శ్రీ కె. ఆర్. కె. మోహన్

ఆరోప్రాణం

ఎండలు మండిపోతున్నాయి. వేసవికాలంలో ఎండలు ఎక్కువగా ఉండడంలో విశేషమేమి లేకపోయినా, ఆ యేటి ఎండలు మాత్రం ఎప్పటికంటే ఎక్కువగా ఉన్నాయి. పాత తరం వాళ్ల "ఏమి ఎండలు బాబూ ఇవి. నాలుగైదు పుష్కరాలు చూశాం కాని ఈ యెండలు మేమెరగం" అనడం సామాన్యమైంది. ఏ యేటి కాయేడు ఆ ఎండలే ఎక్కువ అనిపించడం సహజమే అయినా, వాతావరణ శాఖ వారి ప్రకటనల ప్రకారం కూడా ఆ యేటి ఎండలు నిజంగానే ఎక్కువగానే ఉన్నాయి. వార్తాపత్రికలలో ప్రతిరోజు వడదెబ్బ వల్ల చనిపోయిన వార్తలు తప్పనిసరిగా ఉంటున్నాయి.

ఆ మిట్ట మధ్యాహ్నం ఆ మామిడి చెట్టు నీడలో వాలుకుర్చీ వేసుకుని విశ్రాంతిగా నడుం వాల్చుకున్నాడు విశ్వనాథం. చుట్టు ప్రక్కల ఎండ ఎంత తీవ్రంగా వున్నా ఆ చెట్టు నీడలో, అదిచ్చే చల్లని గాలికి ప్రాణం లేచి వస్తోందతనికి. చిన్నతనంలో తల్లి ఒడిలో ఆడుకునేటప్పుడు చెప్పలేని హాయి కలిగేది. ఆ మామిడి చెట్టుకీ అతనికీ ఏమి సంబంధమో కాని, ఏ జన్మలోని అనుబంధమో కాని, దాని నీడలో కూర్చుంటే తల్లి ఒడిలో ఉన్నట్లే అనిపిస్తుంది. నిజమో, అబద్ధమో తెలియదు కాని, మనిషికి పంచప్రాణాలు ఉంటాయంటారు. ఎవరైనా అతి సన్నిహితంగా ఉంటే వారిని ఆరో ప్రాణం అంటారు. అదేమి విచిత్రమో కాని మనుషులలో ఆఖరికి కట్టుకున్న భార్య కూడా అతనికి ఆరోప్రాణం కాలేకపోయినా ఆ మామిడిచెట్టు మాత్రం అంతకు మించింది అయింది. ఇన్నాళ్ళూ లేనిది, ప్రాణాధికమైన ఆ చెట్టు వల్ల ఇప్పుడు నిత్యమూ మనసుని వ్యాకులపరిచే సమస్యలు ఉత్పన్నం అవుతుండడంతో, పైకి చెప్పలేని ఆవేదనని అనుభవిస్తున్నాడు విశ్వనాథం.

తల పైకెత్తి చూశాడు విశ్వనాథం. ఎటుచూసినా సూర్య కిరణాలని కూడా జారనీయనంత దట్టంగా పచ్చని ఆకులు చెట్టు నిండా ఉన్నాయి. వాటి రెమ్మల నుంచి దోరగా ఎదిగిన మామిడి కాయలు, పెళ్ళి పందిరికి కట్టే పాదరసం బుడ్లలాగా వేళ్లాడుతున్నాయి. వందల సంఖ్యలో ఉన్న ఆ కాయలనీ, వాటిని మోస్తున్న ఆ చెట్టునీ చూస్తుంటే వనదేవత సంచరిస్తూ వచ్చి తనింట్లో ఆగినట్లు అనిపిస్తోంది. కాయలతో కల కల లాడే ఆ చెట్టుని చూస్తుంటే, కడివెడు పిల్లలతో కిల కిల లాడే పెద్దకూతురు జ్ఞాపకానికివచ్చింది విశ్వనాథానికి. "ఒకరు లేక ఇద్దరు అన్న కుటుంబ నియంత్రణ నినాదం దద్దరిల్లుతున్న ఈ రోజుల్లో ఆ విషయమే పట్టించుకోలేదు ఆ దంపతులు. అమ్మాయి ఆరోగ్యానికి కాని, అల్లుడి ఐశ్వర్యానికి కాని కొరత లేకుండడం వల్ల ఆ అవసరమే కలుగలేదు వాళ్ళకి. ఆరుగురు పిల్లలతో హాయిగా ఉన్నారు వాళ్ళు.

పైనించి ఒక చిన్న మామిడి పిందె గాలికి రాలి, విశ్వనాథం మీద పడింది. ఉలిక్కిపడి కళ్ళు తెరచి చూశాడు అతను. చిన్నతనంలో తను మహా కొంటెగా ఉండేవాడు. తగని అల్లరి చేసేవాడు. పరుగు పరుగున వచ్చి అమ్మ మీద పడేవాడు. అమ్మకి బాధ కలిగి "అబ్బ.... ఏమిట్రా వెధవ అల్లరీ నువ్వూనూ" అని కసురుకునేది కాని ఇంకేమి అనేది కాదు. కాని ముఖంలో ఆవేదన కనిపించేది. ఆ ఆవేదన వెనుక, మాటలకి అతీతమైన ఒక ఆనందానుభూతి కనిపించేది. అందుకనే అమ్మ కసురుకున్నా అందులో కోపం కనిపించేది కాదు. ఇప్పుడు తనకీ అలాగే అనిపిస్తోంది. తన పిల్లలకి తన దగ్గర చిన్నప్పటి నుంచీ చనువు బాగా ఎక్కువ. వాళ్ళు చిన్నప్పుడు భుజాలమీద, తొడలమీద ఎక్కి గంతులు వేస్తుండే వాళ్ళు. ఒక్కొక్కప్పుడు అది బాధగా కూడా అనిపించేది. అయినా ఆ బాధలో కూడా ఏదో అనిర్వచనీయమైన ఆనందం ఉండేది. అందువల్ల ఆ తియ్యటి బాధని ఓర్చుకుని అమందానందం అనుభవించేవాడు. ఇప్పుడు మామిడి పిందె మీద పడినప్పుడూ అటువంటి అనుభూతే కలిగింది. తిరిగి కళ్ళు మూసుకుని కాస్తంత జోగడానికి ప్రయత్నం చేశాడు. నిద్రయితే రాలేదు కాని, ఆలోచనలు గతంలోకి వెళ్ళిపోయాయి.

*   *   *

అప్పుడు విశ్వనాథానికి పదేళ్ళుంటాయేమో. అతనికి చిన్నతనం నుంచీ మొక్కలన్నా, పూలన్నా ఎంతో ఇష్టం. ఎప్పుడూ దొడ్లోనే తిరుగుతుండేవాడు. పూర్వకాలపు కొంపేమో లంకంత

ఉండేది. పెద్ద మండువా, దాని చుట్టూ వసారాలు వాటి వెనుక గదులు అంతా అట్టహాసంగా ఉండేది. ఇల్లే పెద్దది అనుకుంటే, ఇంటిని మించి ఉండేది దొడ్డి. ఆ రోజుల్లో అది చిన్న ఊరు. తాతలు ఏనాడు సంపాదించారో ఏమో, పెద్ద స్థలం అది. చుట్టూ కాంపౌండ్ వాల్ అంటూ ఉండేది కాదు. పక్క ప్రక్కన ఇళ్ళున్నా మధ్య గోడలు ఉండేవి కావు. మనసుల మధ్య గొడవలుంటే కదా మనుషుల మధ్య గోడలు ఉండడానికి. అందరి దొడ్లలోనూ చిన్న అడవిలా చెట్లు గుబురుగా పెరిగిఉండేవి. ఎవరి స్థలం హద్దులు ఎంతవరకో, దస్తావేజులు చూస్తేనేకాని ఖచ్చితంగా తెలిసేదికాదు. విశ్వనాథానికి ఒక అన్న, ఒక తమ్ముడు, ఇద్దరు చెల్లెళ్ళు ఉండేవారు. ఒకరోజున వాళ్ళ నాన్నగారు సంతకి వెళ్ళి మంచి మామిడి పళ్ళు తెచ్చారు. అవి ఎంత రుచిగా వున్నాయో చెప్పలేం. ఆ పళ్ళ రుచి వాళ్ళు మరచిపోలేకపోయారు. అందువల్ల ఆ చెట్టుని దొడ్లో పాతుకోవాలనుకున్నారు. నలుగురూ నాలుగు టెంకలు తెచ్చుకుని గుర్తుగా దొడ్లో పాతుకున్నారు. రోజూ ఆ బోదెలలో నీళ్ళు పోసేవారు. కొన్నాళ్ళకి ఆ టెంకల నుంచి మొలకలు వచ్చాయి. ఆ మొలకల్ని చూసినపుడు వాళ్ళకి కలిగిన ఆనందానికి అవధులు లేకపోయాయి. ఇంట్లో కొత్తగా పాపాయి పుడ్తే ఎంత ఆనందంగా ఉంటుందో అంతటి సంబరం పడ్డారు వాళ్ళు. విశ్వనాథం మాత్రం తన మొక్కని అతి జాగ్రత్తగా నీరు పోసి, పేడ ఎరువు వేసి పెంచుకుంటుండేవాడు. మిగిలిన వాళ్ళు మొదట్లో శ్రద్ధగా పెంచినా ఆ తర్వాత ఆ ఉత్సాహం వారికి లేకపోయింది. చూసీ చూడనట్లు పెంచసాగారు వాళ్ళు. అందుకు తగినట్లుగానే అవి కూడా ఉసూరు మంటూ పెరుగుతూ, చివరకు పెరగలేక చచ్చిపోయాయి. విశ్వనాథం మొక్క మాత్రం త్వర త్వరగా చిలవలు పలవలతో, కొమ్మలు రెమ్మలతో గుబురుగా, గున్న ఏనుగులా పెరగసాగింది. ఆ చెట్టంటే పంచప్రాణాలు విశ్వనాథానికి. అది మాత్రం నిజంగా అతనికి ఆరోప్రాణం. ఇంట్లోవున్న సమయంలో ఎక్కువసేపు ఆ చెట్టు దగ్గిరే గడిపే వాడు. చదువుకున్నా అక్కడే. ఆడుకున్నా అక్కడే.

ఏణ్ణర్థం గడిచింది. విశ్వనాథం మామిడి చెట్టు ఇంతింతై, వటుడింతై అన్నట్లు ఎదుగుతున్నది కాస్తా ఎదగడం మానేసింది. ముందు దాన్నెవరూ గమనించలేదు. ఆ తర్వాత ఆకులు రాలి పోతుండడం, రెమ్మలు పచ్చబడుతుండడం మొదలైంది. ఆకురాలు కాలంలో ఆకులు రాలిపోవడం. వెంట వెంటనే కొత్త చిగుళ్ళు రావడం మామూలే. అలా అనుకోవడానికి అది ఆకురాలు కాలమూ కాదు. కొత్త చిగుళ్ళు వచ్చిందీలేదు. కొద్ది రోజులయ్యేసరికి చెట్టు కేదో తెగులు పట్టిందని ఊహించారువాళ్ళు. అయినా వాళ్ళు చూసీ చూడనట్లు పట్టించుకోకుండా ఊరుకున్నారు. గ్రహించినవాడూ, గ్రహించలేనివాడూ విశ్వనాథం ఒక్కడే. చెట్టుకి నీళ్ళు తగ్గా యేమో ననుకొని రోజూ మరింతగా నీళ్ళు పొయ్యసాగాడు. అయినా చెట్టు నానాటికీ క్షీణిస్తుండడంతో దిగులుపట్టుకుంది అతనికి. తల్లి, తండ్రి దగ్గరకుపోయి ఆ చెట్టు విషయంచెప్పి గోలపెట్టేవాడు. వాడి గోలకి చిరాకుపడి "ఏమిట్రా.... వెధవా చెట్టుకోసం నీగోల. దానికేదో తెగులుపట్టింది. చస్తుందో ఏమో!" అని కసురుకుంది తల్లి. ఆ మాటలు వినగానే విశ్వనాథం పసిహృదయంలో పిడుగు పడినట్లయింది. తానంతగా ప్రేమించుకున్నచెట్టు చచ్చిపోతుందేమో నని భయం వేసింది. తండ్రిదగ్గరకుపోయి ఆ చెట్టుకి ఏమైనా మందు వేయమని గగ్గోలు పెట్టాడు. తండ్రి "చూద్దాం" అని తేలిగ్గా అనేసి బయటకు వెళ్ళిపోయాడు. తమ్ముడు దగ్గరకి, చెల్లెళ్ళ దగ్గరికి పోయి ఏడుస్తూ "నా చెట్టు చచ్చిపోతోందర్రా" అంటూ గోల పెట్టాడు. చెట్టుకోసం విశ్వనాథం ఏడుస్తుంటే వాళ్ళకి నవ్వు వచ్చింది. అతన్ని వేళాకోళంచేస్తూ "బలేవాడివిరా నువ్వు. చెట్టు కోసం ఏడుపేమిటి? మేము పాతినచెట్లు చచ్చిపోలేదూ. మేమే మైనా ఏడ్చామా?" అన్నారు. ఇంక తనగోడు ఎవరికి చెప్పుకోవాలో అర్థంకాలేదు విశ్వనాథానికి.

విశ్వనాథం తండ్రి షావుకారుదగ్గర పద్దులు రాస్తుండే వాడు. పొద్దున ఎనిమిది గంటలకి వెళ్ళినవాడు రాత్రి తొమ్మిది దాటితేకాని వచ్చేవాడుకాదు. మధ్యాహ్నం ఓ గంట, గంటన్నర సేపు భోజనంకోసం వచ్చేవాడు. పద్దులు రాసిరాసి అలసిపోయి ఇంటికివచ్చి భోజనంచేశాక పడుకునేవాడు. విసుగ్గా కనిపించే ఆయన ముఖాన్నిచూస్తే ఏమాట మాట్లాడడానికీ పిల్లలకి ధైర్యం ఉండేదికాదు. రోజూ పెందరాళే నిద్రపోయే విశ్వనాథం ఆ రోజు తండ్రి వచ్చేదాకా మేలుకొని ఉన్నాడు. ఆయన రాగానే ఆత్రితగా "నాన్నా....నామామిడిచెట్టుకి మందు తెచ్చావా?" అని అడిగాడు.

అసలే అలసిపోయి చిరాకుమీదున్నాడేమో ఆయన "ఫో.... వెధవా.... నాకు వేరే పని లేదనుకున్నావా?" అని కోప్పడ్డాడు. విశ్వనాథం ఇంకేదో అనబోయేసరికి కళ్ళెర్రచేసి, చెయ్యెత్తి కొట్టేంతపనిచేశాడు. అంతవరకు తండ్రి మందు తెస్తాడన్న ఆశతో వున్న విశ్వనాథానికి తండ్రి ప్రవర్తన అశనిపాతం అయింది. ఇంక తన మామిడిచెట్టు చచ్చిపోతుందేమోనన్న భయం పట్టుకుంది. ఏడుపు కట్టలు తెంచుకు రాసాగింది. అక్కడ ఉండలేక గదిలోకి పోయి పడుకుని వెక్కి వెక్కి ఏడవసాగాడు. ఏడ్చేడ్చి ఆ ఏడుపు లోనే నిద్రపోయాడు. కాని అదీ కలత నిద్రే. ఆ నిద్రలో కలలన్నీ

మామిడిచెట్టు మీదే. అది చచ్చిపోయి ఎండిపోయినట్లు, దానిని తండ్రి కొట్టేస్తే ఆ కట్టెల్ని అమ్మ పొయ్యిలో పెడ్తున్నట్లు- అన్నీ పాడు కలలే. ఆ కలలతో మధ్య మధ్య ఉలిక్కిపడి లేస్తూండడం, మళ్ళీ పడుకుంటుండడం - రాత్రింతా ఈవిధంగానే నడిచింది. ఆ రాత్రి పడుకునేముందు తల్లి వచ్చి పిల్లలందర్నీ చూసుకుంది, కాని విశ్వనాథాన్ని ప్రత్యేకంగా గమనించలేదు.

విశ్వనాథానికి మామూలుగా తెల్లవారకుండానే నిద్రలేవడం అలవాటు. అటువంటిది మర్నాడు పొద్దున ఏడుగంటలుకావస్తున్నా అతను నిద్ర లేవలేదు. అతన్ని నిద్ర లేపుదామని తల్లి వచ్చి వంటి మీద చెయ్యివేసింది. ఒళ్ళు వేడితో పేలిపోతోంది. "అబ్బా.... వీడికి ఇంత జ్వరం వచ్చిందేమిటి?" అనుకొని అతన్ని నిద్రలేపి "మొహం కడుక్కో బాబు. మందు వేసుకొందుగాని" అంది. విశ్వనాధం లేచి మొహం కడుక్కోడానికి దొడ్లోకి వెళ్ళగానే, ఆమె భర్త దగ్గరికివెళ్ళి "ఏమండీ.... విస్సిగాడికి ఒళ్ళు పేలి పోతోంది" అంది.

"ఊ.... అల్లరివెధవ.... చెట్టూ పుట్టా పట్టుకు తిరుగుతాడు. జ్వరం రాకుండా ఎలావుంటుంది? జీలకర్ర కషాయం కాచియ్యి. అదే తగ్గుతుంది." అని మామూలుగా అనేసి ఊరుకున్నాడు. తర్వాత తన పనిలోకి వెళ్ళిపోయాడు.

భర్త చెప్పినట్లే విశ్వనాథానికి కషాయం కాచిచ్చింది ఆమె. కాని అందువల్ల గుణం ఏమీ కనిపించలేదు. అన్నం ఎలాగూలేదు. కనీసం జావకూడా త్రాగలేకపోయాడు. బలవంతాన త్రాగబోయినా నోటికెక్కలేదు. పైగా వాంతి అయింది. "లంఖణం పర మౌషధం" అన్నట్లుగా రెండు పూటలూ పొట్ట మాడిస్తే అదే తగ్గుతుంది అనుకుని ఆమె ఊరుకుంది.

విశ్వనాధం నీరసంగా పడుకున్నాడు. అతని ఆలోచనలన్నీ ఆ మామిడిచెట్టుమీదే. అవతలకి వెళ్ళినప్పుడల్లా ఆ మామిడిచెట్టుని చూసుకొని రాసాగాడు. దాన్ని చూసినపుడల్లా అతనికి కళ్ళనీళ్ళు రాసాగాయి. తల్లికళ్ళముందు పిల్ల చనిపోతోంటే, తల్లి ప్రాణం తల్లడిల్లినట్లు కొట్టుకోసాగింది అతని మనసు. అసహాయంగా తిరిగి వచ్చి మంచంమీద పడుకొని తనలో తానే కుమిలి పోసాగాడు.

ఆ రాత్రి విశ్వనాథానికి జ్వరం బాగా ఎక్కువైంది. మనిషి మగతలో ఉండి పిలిచినా పలకని స్థితిలో ఉన్నాడు. తనలో తనే పలవరింతలు. రాత్రి ముదురుతున్న కొద్దీ పలవరింతలు ఎక్కువ అయ్యాయి. ఆ పలవరింతలలో అస్పష్టత తగ్గి స్పష్టత ఎక్కువ కాసాగింది. "అమా.... నాన్నా.... నా మామిడి చెట్టు చచ్చి పోతోంది దానికి మందేయండి" అంటూ ఒకటే పలవరింతలు.

"ఏమిటీ-వీడు చెట్టు కోసం ఇంత బెంగ పెట్టుకున్నాడు." అని ఆశ్చర్యంతోపాటు ఆవేదన పొందాడు తండ్రి. బెంగతో పిల్లవాడు ఏమైపోతాడో అని దిగులుపట్టుకుంది తల్లికి. విశ్వనాథానికి మెలకువ వచ్చినప్పుడు "బాబూ.... దిగులుపడకు, రేపే మామిడిచెట్టుకు మందువేయిస్తాం; అది బతుకుతుంది" అని తల్లీ తండ్రీ నచ్చచెప్పసాగారు.

అన్నప్రకారం మర్నాడు పొద్దునే విశ్వనాధం తండ్రి అగ్రికల్చరల్ అసిస్టెంట్ ఇంటికివెళ్ళి స్వయంగా అయన్ని ఇంటికి తీసుకువచ్చారు. ఆయన ఆ మామిడి చెట్టుని పరీక్షించి దాని కేదో తెగులు సోకిందని చెప్పి ఫలానా మందులు కొని ఫలానా విధంగా వాడండి అని చెప్పాడు. అది విని "బాబ్బాబూ.... అదేదో.... మీరే చేయండి ఆ ఖర్చులు నేను పెట్టుకుంటాను. మీ రుణం ఉంచు కోను. మేమైతే సరిగ్గా ఆ మందులూ అవీ వేయగలమో లేమో ?" అన్నాడు విశ్వనాధం నాన్న.

"సర్లెండి, ఒక ఇరవై రూపాయలు ఇయ్యండి ఆ మందులు తెస్తాను" అని ఆ డబ్బు తీసుకొని వెళ్ళిపోయాడు అసిస్టెంట్.

వెధవది ఒక మామిడి చెట్టు కోసం ఇరవై రూపాయలు ఖర్చుపెట్టడమంటే నిజానికి ఆయనకి మనసొప్పలేదు. కాని పిల్లవాడు ఏమౌతాడోనన్న భయంతో ఆ డబ్బు ఇచ్చాడు.

అగ్రికల్చరల్ అసిస్టెంట్ వచ్చి తన మామిడి చెట్టుని పరీక్షిస్తుంటే, ప్రమాదస్థితిలో వున్న పిల్లవాడిని స్పెషలిస్టు డాక్టరు వచ్చి పరీక్షచేస్తుంటే తలిదండ్రులకి కలిగేటంత ధైర్యం కలిగింది విశ్వనాధానికి.

మరో గంటలో వచ్చి మందులు చల్లాడు ఆ అగ్రికల్చరల్ అసిస్టెంటు. ముందు చెట్టు చుట్టూతా నేలకి గొయ్యి చేశాడు.

కొన్ని వేళ్ళను కొంతవరకు నరికాడు. ఆ తరువాత ఏదో మందుని నీళ్లలో కలిపి చెట్టు చుట్టూతాపోసి మట్టికప్పాడు. ఆ తర్వాత ఇంకేదో మందుని బాల్చీనీళ్ళలో కలిపి స్ప్రేయర్‌తో చెట్టు కాండం మీదా, కొమ్మలమీదా, ఆకులమీదా బాగా చల్లాడు. వారం తర్వాత ఇంకోసారి మందు చల్లుతాననిచెప్పి వెళ్లాడాయన.

విశ్వనాధానికి సగం దిగులు తగ్గింది. ఇంక ఫరవాలేదనే ధైర్యంవచ్చింది. ఇంతచేసినా ఆచెట్టు చచ్చిపోతుందేమోనన్న

భయం ఒక పక్కన లేకపోలేదు. ఏది ఏమైనా ఆయనవచ్చి వెళ్ళాక విశ్వనాధానికి జ్వరంతగ్గకపోయినా, పలవరింతలుతగ్గాయి. డాక్టర్‌ని పిలిచి అతనికి మందులిప్పించసాగాడు విశ్వనాధంతండ్రి.

నాలుగు రోజులు గడిచాయి. విశ్వనాధం జ్వరం క్రిమేపి తగ్గుతోంది. మామిడిచెట్టుకి కొత్త చిగుళ్ళేమీ కనిపించలేదు కాని, ఆకులు రాలిపోవడం ఆగింది. పచ్చబారుతున్న కొమ్మలు, పసుపు బారడం ఆగి మళ్ళీ గోధుమరంగులోకి రాసాగాయి.

మరో మూడు రోజుల తర్వాత అగ్రికల్చరల్ అసిస్టెంటు తిరిగి వచ్చాడు. అనుభవజ్ఞుడైన వైద్యుడు. రోగిని చూస్తూనే రోగాన్ని గుర్తించినట్లు, ఆయన ఆ మామిడిచెట్టును చూస్తూనే దాని తెగులు తగ్గిందని చెప్పగలిగాడు. అంతేకాదు చురుకైన ఆయన కళ్ళకి తలలు పైకి ఎత్తుతున్న కొత్త చిగుళ్లు కనిపించాయి. ఇంక ఫర్వాలేదండీ, మీ మామిడిచెట్టు బతికింది. "ఇదుగో.... కొత్త చిగుళ్లుకూడా వేస్తోంది." అని చూపించి మళ్ళీ చెట్టుపైన మందులు చల్లి వెళ్ళాడు.

ఆ మాటలు వింటుంటే గుండెలమీద కుంపటి దిగినట్లనిపించింది, విశ్వనాధం తల్లిదండ్రులకి. ఇంక అతని ఆనందం గురించి చెప్పడానికి లేదు.

అగ్రికల్చరల్ అసిస్టెంటు చూపించిన కొత్త చిగుళ్ళవంక ఆసక్తిగా చూశాడు. మామిడిచెట్టు కాండాన్నీ, కొమ్మల్నీ ప్రేమగా నిమిరాడు.

మామిడిచెట్టు కొత్త చిగుళ్ళు నెమ్మది నెమ్మదిగా పైకివచ్చి త్వరత్వరగా ఎదగసాగాయి. అంతకన్నా వేగంగా విశ్వనాధం జ్వరమూ తగ్గిపోయింది. ఆ తర్వాత త్వరలోనే మామిడిచెట్టు చక్కగా కొమ్మలూ, రెమ్మలతో గుబురుగా ఎదగసాగింది. చచ్చి బ్రతికిన చెట్టేమో, అదంటే విశ్వనాధానికి మరింత ప్రేమ ఏర్పడింది. అదంటే కొడుకికి ఉన్న అప్యాయతను గుర్తించిన తలిదండ్రులూ, ఇతరులూకూడా దానిపట్ల శ్రద్ధ చూపసాగారు.

*　　　　*　　　　*

ఏళ్లు గడచిపోయాయి. విశ్వనాధం తల్లీ, తండ్రీ చనిపోయారు. తమ్ముడు ఉద్యోగంచేస్తూ వేరే ఊరికి వెళ్ళిపోయాడు. చెల్లెళ్ళకి పెళ్ళయి అత్తవారిళ్ళలో కాపరాలు చేసుకుంటున్నారు. తానూ ఓ ఇంటివాడయి నలుగురు బిడ్డల తండ్రి అయ్యాడు. పెద్దమ్మాయికి పెళ్ళిచేసి అత్తవారింటికి పంపాడు. రెండో అమ్మాయి పెళ్ళికి ఎదిగి ఉంది. మిగిలిన ఇద్దరూ అబ్బాయీ, అమ్మాయి.... చదువుకుంటున్నారు. తాతలనాటి ఆస్తి ఇంకా కాస్తో కూస్తో ఆ ఊళ్ళోనే ఉండడంతో, అక్కడేవుండి గుట్టుగా కాలక్షేపంచేస్తున్నాడు విశ్వనాధం.

ఈ మూడు దశాబ్దాలలో రోజులు ఎంతగానో మారిపోయాయి. పల్లెటూళ్ళమీదకూడా బస్తీల ప్రభావం బాగా పడింది. పల్లెలలో వెనుకటి రోజుల్లో ఉన్నటువంటి ఆప్యాయతలూ, అభిమానాలూ అంతకంతకీ అంతరించి పోసాగాయి. మనుషులు ఎంతసేపూ అంటీ ముట్టనట్లుగా ఉంటూ, పూర్తిగా డబ్బుకి విలువ ఇచ్చేవారిగా మారిపోయారు.

విశ్వనాధం ఇంటి పక్క స్థలం రాజారావుది. విశ్వనాధం తండ్రీ, రాజారావు తండ్రీ బ్రతికివున్న రోజుల్లో ఒకే కుటుంబం వారిలాగా అన్యోన్యంగా వుండేవారు. రాజారావు పట్నంలోచదువుకుంటుండేవాడు. కొద్ది నెలల క్రితమే అతనితండ్రి చనిపోయాడు. దాంతో ఏకైక పుత్రుడైన అతను తండ్రి ఆస్తికి వారసుడు అయ్యాడు. పట్నంలో చదువుకున్న అతనికి కోళ్ళ ఫారాలు, డైరీ ఫారాలు పెట్టాలని సంకల్పం కలిగింది. అందువల్ల ఉన్న ఊళ్ళో సొంతస్థలంలో వాటిని ఏర్పాటు చెయ్యాలనుకున్నాడు. దాంతో విశ్వనాధం స్థలానికీ, తన స్థలానికీ మధ్య సరిహద్దు నిర్ణయించుకోవలసిన అవసరం ఏర్పడింది.

ఒక రోజున రాజారావు తన దస్తావేజులు తీసుకువచ్చి, తన ఆలోచనలు చెప్పి ఇద్దరి సరిహద్దులూ నిర్ణయించుకుందామని విశ్వనాధంతో చెప్పాడు. దానికేంలెమ్మని విశ్వనాధం తన దస్తావేజులు తీసుకువచ్చాడు. అదేం దురదృష్టమోకాని, విశ్వనాధం ఆరోప్రాణంగా పెంచుకున్న మామిడిచెట్టు, ఇద్దరి స్థలాల మధ్యన గల సరిహద్దు మీద ఉంది. అంతవరకు ఆ విషయాన్ని గమనించిన వారెవరు లేరు. అన్నాళ్ళూ ఆ చెట్టు మీద వచ్చే ఫలసాయాన్ని విశ్వనాధం కుటుంబమే అనుభవిస్తూ వచ్చేది. అయితే పల్లెటూళ్లలో సాధారణంగా జరుగుతుండే విధంగా దాని కాయలనీ, పళ్ళనీ ఇరుగు పొరుగుకీ తెలిసిన వారికీ పంచుతూండేవారు. అందరూ ఆ చెట్టు విశ్వనాధంది అనే అనుకునేవారు.

ఎప్పుడైతే ఆ మామిడి చెట్టు సరిహద్దు మీద వున్నట్లు తెలిసిందో అన్నాళ్ళూ వున్న స్నేహాన్ని మరచిపోయి పేచీకి దిగాడు రాజారావు. అన్నాళ్ళూ విశ్వనాధం దాని మీద అనుభవించిన ఫలసాయంలో తనకి సగం వాటా రావాలంటాడు. ఆ చెట్టు తాను వేసుకున్నాననీ, ప్రాణప్రదంగా పెంచుకున్నాననీ విశ్వనాధం ఎంత నచ్చచెప్పినా వినిపించుకోలేదు. లేదా ఆ చెట్టు కొట్టేయిస్తా, నేను

గోడ పెట్టుకుంటా అంటాడు రాజారావు. చెట్టుని కొట్టడం అంటే ప్రాణం పోయినట్లే అనిపించింది విశ్వనాధానికి.

ఈ వివాదాన్ని ఊరి పెద్దల వద్దకు తీసుకెళ్ళాడు విశ్వనాధం. వాళ్ళకి విశ్వనాధం సంగతి బాగా తెలుసు కనుక రాజారావుకి నచ్చచెప్పాలని ఎంతో ప్రయత్నించాడు. కాని అతడు ససేమిరా వినలేదు. పైగా కోర్టుకి వెళ్తానని బెదిరించాడు. కోర్టుకి వెళ్ళే స్థోమత విశ్వనాధానికి లేదు. పైగా కోర్టుకి పోయాక, ఎప్పటికి, ఏవిధంగా తీర్పు వస్తుందో ఎవరూ చెప్పలేరు. ఏదో విధంగా సర్దుబాటు చేసుకోవాలనే అతని తాపత్రయం.

"రాజారావు ఈ చెట్టును నేను వేసుకున్నాను. ఇన్నాళ్ళు అందరి లాగా అది మాదేనని అనుకుంటూ వచ్చాను. అయిందేదో అయిపోయింది. పచ్చని చెట్టుని కొట్టాలనే ఆలోచన వదిలేయి. ఇంకముందు దానిమీద వచ్చే ఫలసాయాన్ని సమానంగా అనుభవిద్దాం. నీవేపు కాయలు నీవు తీసుకో, నా వేపు కాయలు నేను తీసుకుంటా" అని నచ్చచెప్పాలని ప్రయత్నించాడు.

కాని రాజారావు మొండిపట్టుదల పట్టాడు. "ఇవన్నీ ఎవరుచెప్పగలరు ? నీవేపు ఎక్కువ కాయొచ్చు. నావేపు తక్కువ కాయొచ్చు. మేము చూడకుండా మీరు కాయలు కోసుకోవచ్చు. ఇవన్నీ జరిగేవి కావు. ఈ తగాదా తేలాలంటే ఒక్కటే మార్గం. ఆచెట్టుని కొట్టించివేస్తా. ఇన్నాళ్ళూ నువ్వు నా బదులు అనుభవించిన ఫలసాయం బదులుగా, ఆ కలపని అమ్మిన డబ్బును నేను తీసుకుంటా" అంటూ మొండికెత్తాడు. అతను అంత మొండికెత్తడానికి కారణం కాయలతో పచ్చగా ఉన్న ఆ చెట్టుని చూస్తే అసూయతో కళ్ళు కుట్టడమే.

"రాజారావు చెట్టుని కొట్టడం మాట వదిలిపెట్టి వేరే ఏదైనా చెప్పు. ఆ చెట్టుని కొట్టడం జరిగితే నేను బ్రతకను. దానికీ నాకు ఉన్న సంబంధం నీకు తెలియనిదికాదు. లేదా నీకిష్టమయితే ఒక పని చేయి. నీది ఎలాగూ ఖాళీస్థలమే కనుక, ఆ మామిడి చెట్టు ఉన్నమేరకు నిలువుగా స్థలాన్ని నాకు అమ్ము. అప్పో, సొప్పో చేసి స్థలాన్ని నేను కొంటా" అన్నాడు విశ్వనాధం ప్రాధేయపూర్వకంగా.

"ఇది మరీబాగుంది. నా పౌల్ట్రిఫారంకే స్థలంచాలదని నేననుకుంటుంటే, నా స్థలాన్నే అమ్మమంటావా ? సరే ఆలోచన చెప్పావు కనుక నేనూ ఒక సలహా చెప్తాను. ఆ మామిడి చెట్టు ఉన్నమేరకు నీ స్థలాన్ని నాకు అమ్ము. అక్కడ గోడ కట్టవలసిన అవసరం ఉండదు గనుక చెట్టును కొట్టను. అయితే ఇన్నాళ్లూ నీవనుభవించిన ఫలసాయానికి బదులు ఆ చెట్టుకేమీ ఖరీదు కట్టను. స్థలం గజం ఐదు రూపాయల చొప్పున కొంటాను నీ కిష్టమైతే సరే. లేదా చెట్టును కొట్టక తప్పదు." అని ఖండితంగా చెప్పాడు రాజారావు. నిజానికి అక్కడ స్థలం కనీసం గజం ఇరవై రూపాయలు చేస్తుంది. కాని విశ్వనాధానికి ఆ చెట్టుపై ఉన్న అభిమానాన్ని సొమ్ముగా చేసుకోవాలనుకొన్నాడు రాజారావు.

"సరే రాజారావు. ఈరోజు బాగా ఆలోచించి చెప్తా" అని కన్నీళ్ళతో వెళ్ళిపోయాడు విశ్వనాధం.

ఆ రాత్రి విశ్వనాధానికి నిద్రపట్టలేదు. తను అన్నాళ్ళు పెంచిన చెట్టును కొట్టేస్తే ఎలా ఒప్పుకోగలడు? భార్యని, పిల్లల్నీ కూడా సలహా అడిగాడు అతను. అతనికీ, ఆచెట్టుకీ ఉన్న అనుబంధం గురించి ఎవరికితెలుసు? తెలిసినా అర్థంచేసుకోగలవారెవరు? "కోర్టు తగాదాలెందుకునాన్నా? చెట్టు పోతే పోయింది. చెట్టుకోసం స్థలం చవగ్గా వదులుకుంటామా?" అని అన్నారు పిల్లలు.

"అమ్ముకోదలచుకుంటే స్థలాన్ని ఎంతో కొంతకి అమ్ముకోండి. ఎలాగూ చిన్నదానికి పెళ్ళి ఖాయం అయినట్లేకదా? డబ్బుకి వెతుక్కుంటున్నాం. పోనీ ఈరూపేణా డబ్బు అందుతుంది" అంది భార్య.

"అవును కూతురిని ఎంతో ప్రేమగా పెంచాక అత్తవారింటికి పంపక తప్పదు. పిల్ల ఎక్కడయినా క్షేమంగా ఉంటే చాలనే తండ్రి భావిస్తాడు. ఇప్పుడు మామిడిచెట్టు కూడా అంతే. ఇన్నాళ్ళూ నాబిడ్డకంటే ఎక్కువగా, నా ఆరోప్రాణంగా పెంచుకున్నానీచెట్టుని. ఈచెట్టుని ఇన్నాళ్ళకి వేరేవారి పరంచెయ్యాల్సి వస్తోంది పోనీ అక్కడైనా అది పచ్చగా ఉంటే చాలు. ఇన్నాళ్లు తన కాయలూ, పళ్ళతో నా రుణం తీర్చుకుంది. ఇప్పుడు పరాయి సొత్తు అవుతూ నా బిడ్డ పెళ్ళికి పరోక్షంగా సాయపడుతోంది. తప్పదు. నేనా చెట్టుని రాజారావుపరంచేయ తప్పదు" అని నిర్ణయానికి వచ్చాడు విశ్వనాధం.

మర్నాడే వెళ్ళి రాజారావుకి తన నిర్ణయం తెలిపి స్థలం అమ్మకానికి పెట్టాడు. అయితే దస్తావేజులో మాత్రము "మామిడి చెట్టును ఎట్టి పరిస్థితులలోను కొట్టను" అనే షరతు రాశాడు. ఆ షరతుకి రాజారావుకూడా సంతోషంగా ఒప్పుకున్నాడు. కాయలు, పళ్ళనీ ఇచ్చే పచ్చని చెట్టుని కావాలని కొట్టుకునేంత మూర్ఖుడు కాదు రాజారావు.

అన్నాళ్ళూ పెంచుకున్న మామిడి చెట్టును చివరిసారిగా ఆప్యాయంగా తడిమి, దస్తావేజులు రాజారావు కప్పచెప్పి తిరిగి వచ్చాడు విశ్వనాధం.

ఆ తరువాత మళ్ళీ అతను వీధి ముఖం చూసిందిలేదు.